

Natuurwaardenonderzoek bestemmingsplan De Ruijterkade- Westertoegang

1.1 Inhoud

- 1. Samenvatting**
- 2. Inleiding**
- 3. Afbakening**
- 4. Wettelijk kader**
- 5. Inventarisatie**
- 6. Conclusie en advies**

Colofon

1. Samenvatting

Voor het plangebied De Ruijterkade- Westertoegang wordt een nieuw bestemmingsplan opgezet. Voor het gehele plangebied en voornamelijk de kademuren binnen het plangebied is een natuurwaardenonderzoek uitgevoerd om vast te stellen voor welke soorten er eventueel een ontheffing moet worden aangevraagd.

De volgende beschermde plantensoort is op de kades waargenomen:

- **Tongvaren (*Asplenium scolopendrium*)**

In Amsterdam zijn kademuren een belangrijke groeiplaats voor de tongvaren en daarmee van nationaal belang voor het voortbestaan van de soort.

Schade aan de voorkomende muurplanten kan worden voorkomen door de voorgestelde mitigerende maatregelen (zie verder in het rapport) zorgvuldig toe te passen. Behalve de hierboven genoemde muurplanten komen verder geen beschermde soorten voor in het bestemmingsplangebied.

2. Inleiding

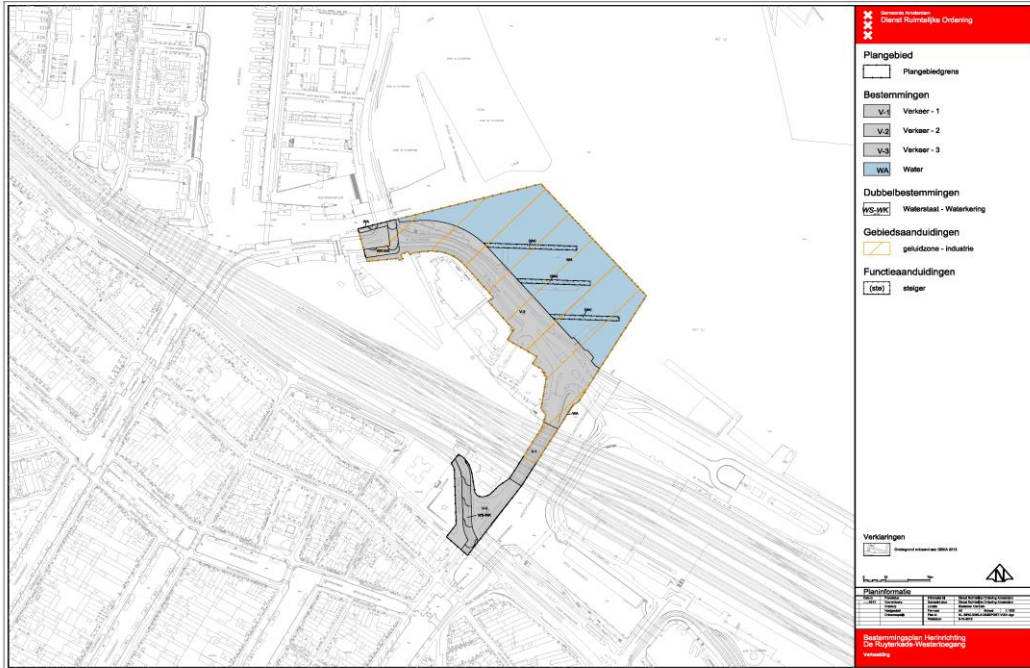
Dit natuurwaardenonderzoek is op verzoek van de Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam (team Juridische- en Milieu Zaken) uitgevoerd om inhoud te geven aan de door de wet gevraagde zorgvuldigheid bij planvorming en uitvoering.

Het betreffende plangebied is onderdeel van een nieuw bestemmingsplan. In het plangebied wordt gekeken of er soorten voorkomen waarmee rekening gehouden dient te worden vóór en tijdens de herinrichting van het bestemmingsplangebied.

De Flora- en faunawet, die in april 2002 van kracht is geworden, vraagt bij iedere ruimtelijke ingreep na te gaan wat de gevolgen zijn voor de natuur op de locatie. Is er sprake van schade aan wettelijk beschermde soorten, dan kan het aanvragen van een ontheffing nodig zijn. Daarnaast kent de wet de algemene zorgplicht. Dit houdt in dat bij iedere ruimtelijke ingreep zorgvuldig met de in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving moet worden omgegaan.

3. Afbakening

Zie de onderstaande afbeeldingen voor de onderzoekslocatie van het plangebied.

Onderzocht bestemmingsplangebied

4. Wettelijk kader

4.1 Wettelijk kader algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op mogelijke toepasbaarheid van het vigerende natuurbeleid op het plangebied. We hebben het dan vooral over de toepassing van de twee richtlijnen van het Europese natuurbeleid; de Habitat- en de Vogelrichtlijn en relevante relaties met de Flora- en faunawet, welke in 2002 van kracht is geworden. In verband met de Flora- en faunawet wordt aandacht besteed aan de aanwezigheid van de zogenaamde rode lijst soorten. Dit zijn soorten die in Nederland in de gevarenzone verkeren door hun kwetsbaarheid, zeldzaamheid en of achteruitgang in ons land. Uit een eerste analyse bleek, dat het plangebied niet wordt gerekend tot de door het rijk aangewezen Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Toetsing aan het natuurbeleid vindt in dit rapport derhalve plaats aan de hand van de in de Habitatrictlijn opgenomen planten- en diersoorten en alle rode lijst soorten.

1. Gebiedsbescherming – Natuurbeschermingswet 1998: Natura 2000

Vogelrichtlijngebieden of Speciale Beschermingszones zoals bedoeld in de Europese Vogelrichtlijn (nu geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998) en Habitatrictlijngebieden liggen niet in de nabijheid van het plangebied. Het plangebied maakt dan ook geen deel uit van de Europese ecologische hoofdstructuur (Natura 2000).

2. Flora- en Faunawet: soortbescherming

Artikel 2 behandelt de algemene, voor iedereen geldende zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Lid 2 stelt dat handelingen waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat men de nadelige gevolgen voor de natuur kan weten of vermoeden, voorkomen moeten worden. Voor zover die gevolgen niet voorkomen kunnen worden moeten de effecten van die handelingen worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Artikelen 8 tot en met 13 zijn verbodsbepalingen waarin de mogelijk nadelige handelingen worden genoemd. Het betreft zowel evident nadelige handelingen, zoals doden of vernielen van nesten, als indirect nadelige handelingen, zoals aantasting van de leefomstandigheden, verstoring of verontrusting.

Par. 1	<i>Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats</i>
art. 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Par. 2	<i>Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving</i>
art. 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Art. 10	Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
Art. 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Art. 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
Art. 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren (...) behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort (...) te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren (...) of onder zich te hebben.

Artikel 75 gaat over de mogelijkheden van vrijstelling of ontheffing. Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt in het geval van soorten die zijn opgenomen op bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.

Voor een ontheffingsaanvraag voor de soorten uit tabel 3 en voor vogels is een uitgebreide toets nodig. Deze bevat de volgende drie criteria:

1. er is geen andere bevredigende oplossing;
2. er is een dwingende reden van groot openbaar belang
3. doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;

Als het gaat om een ontheffingsaanvraag in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling wordt ook getoetst op het criterium:

- de werkzaamheden moeten zodanig uitgevoerd worden dat er sprake is van 'zorgvuldig handelen'.

Ontheffing kan voor een periode van vijf jaar worden aangevraagd.

Aan de ontheffing kunnen voorwaarden worden verbonden die betrekking hebben op mitigerende maatregelen of compensatie.

De AmvB onderscheidt drie beschermingsregimes en niet beschermde soorten. Voor vogels geldt een apart regime. Globaal is de betekenis als volgt:

Tabel 1	Algemene soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 2	Overige soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen, mits er voor de uitgevoerde activiteiten een gedragscode is afgesproken met het Ministerie van LNV
Tabel 3	Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn/Bijlage 1 AmvB	Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode.
	Vogels	De nesten van vogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd. Als de werkzaamheden echter buiten het broedseizoen plaatsvinden is er geen ontheffing nodig, voor soorten met 'vaste rust- of verblijfplaatsen', zoals spechten en uilen is het hele jaar een ontheffing nodig
	Niet beschermde soorten	Voor alle soorten geldt de zorgplicht

Bestendig beheer en onderhoud wil zeggen, dat de activiteiten bestaan uit de *voortzetting* van een praktijk die is gericht op behoud van de bestaande situatie.

5. Inventarisatie

Voor de natuurtoets is gebruik gemaakt van actuele flora- en faunagegevens uit de Ecologische Atlas van Amsterdam, inventarisatiegegevens van de Werk- en Adviesgroep Muurplanten Noord-Holland en kennis van de locatie. Een veldverkenning vanaf het land en vanuit een boot heeft plaatsgevonden in week 35 van 2012. Met behulp van deze actuele gegevens en aanwezige biotopen is de conclusie getrokken dat er met de volgende door de Flora- en faunawet beschermde plantensoort in het plangebied rekening dient te worden gehouden:

- **Tongvaren (*Asplenium scolopendrium*)**

Zie de onderstaande afbeeldingen voor het uiterlijk van de tongvaren.

Tongvaren zoals aangetroffen in de bocht van de De Ruijterkade en de Westerdoksdijk

Beschermde status

De letters in de kolommen betekenen het volgende:

FF = Flora- en faunawet, tabel 1 (F1), tabel 2 (F2) of tabel 3 (F3) van de AMvB

RL = staat op de Rode Lijst (BE) bedreigde soort (KW) kwetsbare soort

ASD = het voorkomen van de soort in en rond Amsterdam: (zzz) uiterst zeldzaam; (zz) zeer zeldzaam; z zeldzaam; a algemeen; aa zeer algemeen

alleen de beschermde soorten en de soorten van de Rode Lijst zijn in de tabel opgenomen	FF	RL	ASD	Westertoegang
Tongvaren	F2		zz	aangetroffen

De tongvarens zijn op de onderstaande locaties waargenomen.

★ Tongvarens (vier)

Verder zijn er geen andere beschermde Flora- of faunasoorten waargenomen in het plangebied. In bocht bij de Westerdoksluis staat echter wel een rietkraag. De rietkraag is een geschikte broedplaats voor watervogels zoals wilde eenden en meerkoeten. In de rietkraag zijn tijdens het veldbezoek echter geen nesten aangetroffen. Zie de onderstaande afbeelding voor de betreffende rietkraag.

Nestplek voor watervogels

6. Conclusie en advies

De kademuren nabij het centraal station vormen een ideale biotoop voor zowel beschermde muurplanten als voor planten met een minder zware beschermde status zoals bijvoorbeeld eikvarens en muurvarens. Zowel de planten als het biotoop zijn daarom beschermingswaardig. Zonder speciale maatregelen is er gerede kans dat de geplande werkzaamheden zullen leiden tot beschadiging of vernietiging van de tongvarens. Deze soort is beschermd als bedoeld in artikel 3 en 4 (Staatsblad 2000, 523, bijlage 1). Dat wil zeggen beschermde soorten waarvoor op basis van artikel 75.4 een vrijstelling met gedragscode geldt van artikel 8 t/m 12 of een ontheffing nodig is.

Verder zijn er geen andere beschermde Flora- of faunasoorten waargenomen in het plangebied. De rietkraag bij de Westerdoksluis betreft wel een geschikte nestlocatie voor watervogels. De kans is groot dat deze hier tijdens het broedseizoen (maart-augustus) broeden. Daarom wordt geadviseerd om deze strook tijdens het broedseizoen ongemoeid te laten. Mocht dit niet mogelijk zijn dan is een inspectie op nesten voorafgaand aan de werkzaamheden raadzaam.

Advies tongvarens

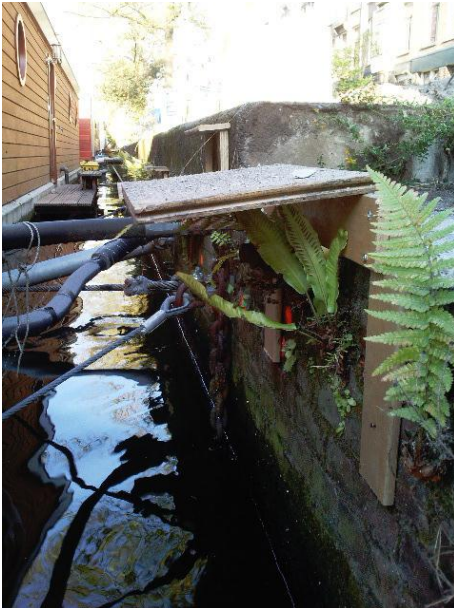
Er zijn een aantal opties:

- 1) Doe niets. Laat de muur en de planten ongemoeid.
- 2) Werk volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode voor ruimtelijke ingrepen voor de Flora- en faunawet (bijvoorbeeld de gedragscode van Amsterdam). Werk om de planten heen, zorg dat de groeiomstandigheden niet worden aangetast en de groeiplaats in tact blijft. Indien noodzakelijk kunnen planten verplaatst worden naar muren in de directe nabijheid, met de zelfde omstandigheden. Het verplaatsen van planten geschiedt met omliggende stenen. Het verplaatsen van planten is over het algemeen een kostbare aangelegenheid, bovendien is er nazorg noodzakelijk om uitdroging na verplaatsing te voorkomen.
- 3) Vraag een ontheffing aan voor de planten die zullen sneuvelen. Werk om de planten heen, zorg dat de groeiomstandigheden niet worden aangetast en de groeiplaats in tact blijft. Vraag een ontheffing aan voor de planten die op deze wijze onmogelijk gespaard kunnen worden. Houdt rekening met de tijd die een ontheffingaanvraag meebrengt. bij het aanvragen van een ontheffing rekening met enkele maanden vertraging voordat de ontheffing wordt goedgekeurd (of afgekeurd).

Hoe te handelen volgens de gedragscode Amsterdam:

- Stel uw aannemers en onderaannemers (aantoonbaar) op de hoogte van de beschermde muurplanten en de te volgen werkwijze.
- Laat kort voordat de werkzaamheden van start gaan de muur inventariseren en beschermde planten markeren door een deskundige.
- Dek tijdens werkzaamheden in de buurt van de planten de beschermde soorten af om ze zo te beschermen tegen vallend puin, stof, stoten, chemicaliën of elke andere vorm van beschadiging.
- Werk bij het voegen zo ruim mogelijk om de beschermde planten heen en gebruik kalkhoudende mortel (1 tras: 8 schelpkalk: 16 zand is een veelgebruikt mengsel (Maes en Bakker 2002).
- Planten die door de ingreep niet behouden kunnen worden, worden verplaatst, zie 'Hoe te handelen als verplanten noodzakelijk is'.

Het is vrij eenvoudig om beschermende maatregelen te treffen. Zoals te zien is op de onderstaande afbeelding is het mogelijk om een eenvoudig dakje boven de beschermde planten te plaatsen.

Voorbeeld beschermingsmaatregel

Hoe te handelen als verplanten noodzakelijk is:

Verplant de beschermde planten als pakket met de stenen waartussen de planten groeien naar een geschikte locatie volgens onderstaand werkprotocol.

- Zorg vooraf, aantoonbaar, voor instructie aan de aannemer, onderaannemers, opzichter, sloper, metselaar en andere betrokkenen.
- Zorg voor begeleiding door een deskundige (ecoloog);
- Voer de werkzaamheden bij voorkeur uit tussen 1 november en 1 april (dus buiten het groeiseizoen) en in een vorstvrije periode.
- Zorg dat de locatie waar de varens naartoe moeten gereed is: een uitsparing in een muur met dezelfde omstandigheden (expositie, vochtanvoer, mortelsamenstelling enz.).
- Dek de planten vóór het loshalen/loszagen af zodat ze niet te lijden hebben van gruis en zaagstof;
  - maak zijkanten en achterkant los, blijf daarbij zover mogelijk bij de planten vandaan doch minimaal 2 maal de lengte van het grootste blad;
  - zorg dat het pakket niet uit elkaar valt/verschuift, bijvoorbeeld met een soort metalen banden om het stenenpakket.
- Verwijder het pakket en verplaats het naar de nieuwe muur.
- Dek de planten tijdens het werk af zodat ze niet te lijden hebben van gruis, specie enz.;
- als verankering van het pakket met uitsluitend mortel moeilijk is dan kan het ook met bijvoorbeeld roestvrijstalen pennen verticaal in de muur.
- gebruik als mortel: 1 tras: 8 schelpkalk: 16 zand.
- Regel nazorg: het verzorgen van de planten moet plaatsvinden totdat deze zijn aangeslagen. Naar verwachting is dit 1 á 2 groeiseizoenen.

Colofon

Opdrachtgever:

Dienst Ruimtelijke Ordening
JMZ

Paula Huiszoon
Postbus 2758
1000 CT Amsterdam

Opdrachtnemer:

Dienst Ruimtelijke Ordening
BTS

Anneke Blokker
Postbus 2758
1000 CT Amsterdam